

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในอุดมคติ : กรณีศึกษาศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายโดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบทดสอบ รวมทั้งวิธีการประชุมกลุ่มเป้าหมายและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์เชิงลึกและสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ก่อนเริ่มโครงการวิจัย ได้ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เด็กเล็ก ดังนี้

1.1 ศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้วสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เปิดดำเนินงานเมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อให้บริการแก่เด็กวัย 1 ½ - 5 ½ ขวบ ตั้งอยู่ในพื้นที่อาคารให้ยืมใช้ของโรงเรียนบ้านดอนแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่ตั้งของศูนย์เด็กเล็กอยู่บนถนนสายเชียงใหม่-ฝาง ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือ 3 กิโลเมตร และห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว 2 กิโลเมตร

1.1.1 อาคารสถานที่

อาคารสถานที่ดำเนินการของศูนย์เด็กเล็ก เป็นการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนบ้านดอนแก้ว ซึ่งให้ยืมใช้ห้องเรียนชั้นล่างของอาคาร 2 ชั้น จำนวน 3 ห้อง ในระยะแรกในเวลาต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ก่อสร้างขยายพื้นที่การใช้งาน อีก 2 ส่วน เป็นห้องกิจกรรม 1 ส่วน และเป็นห้องอาหาร 1 ส่วน มีการสร้างห้องน้ำของเด็กเพิ่มเติมอยู่ภายในอาคารในบริเวณเดียวกัน การจัดห้องเป็นการจัดให้เด็กเรียนละกลุ่มอายุ 1 ห้อง คือกลุ่มเด็กเล็กอายุ 1 ½ - 2 ½ ขวบ 1 ห้อง กลุ่มเตรียมอนุบาล อายุ 2 ½ - 3 ½ ขวบ 1 ห้อง ชั้นอนุบาล 1 อายุ 3 ½ - 4 ½ ขวบ 1 ห้อง และชั้นอนุบาล 2 อายุ 4 ½ - 5 ½ ขวบ 1 ห้อง

1.1.2 ข้อมูลบุคลากร

บุคลากรผู้ดูแลเด็ก 5 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีการศึกษาปฐมวัย 1 คน ปริญญาตรีสาขาการประถมศึกษา 1 คน ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง การอนุบาลศึกษา 1 คน และวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน

ผู้ปกครองเด็ก 58 คน มีอายุระหว่าง 20-40 ปี 40 คน อายุระหว่าง 41-60 ปี 18 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า 6 คน อนุปริญญาหรือ ปวส. 9 คน มัธยมศึกษาหรือ ปวช. 22 คน ประถมศึกษา 15 คน และอ่านออกเขียนได้ 6 คน มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด 47 คน รองลงไป คืออาชีพค้าขาย 7 คน รับราชการ 2 คน และอื่นๆ 2 คน

เด็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาการเด็ก จำนวน 58 คน จัดกลุ่มอยู่ในชั้นเรียน ดังนี้

กลุ่มเด็กเล็ก	(อายุ 1 ½ - 2 ½ ขวบ)	จำนวน 16 คน
กลุ่มเตรียมอนุบาล	(อายุ 2 ½ - 3 ½ ขวบ)	จำนวน 12 คน
อนุบาล 1	(อายุ 3 ½ - 4 ½ ขวบ)	จำนวน 16 คน
อนุบาล 2	(อายุ 4 ½ - 5 ½ ขวบ)	จำนวน 14 คน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและตัวแทนชุมชน ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวข้องกับบุคลากรและข้อคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรของศูนย์เด็กเล็ก ดังนี้

บุคลากรผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความทุ่มเทในการทำงาน มีพื้นฐานจิตใจรักเด็กในการทำงานบุคลากรขาดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การบริหารขาดระบบที่ดี เป็นการฝากงานบริหารไว้กับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนแก้ว ซึ่งเอื้อเพื่อดูแลให้ ขาดผู้บริหารที่ทำหน้าที่กำกับงานโดยตรง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวคิดเกี่ยวกับบุคลากร ดังคำกล่าวของผู้บริหารท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“ศูนย์เด็กจะดีไม่ดี อยู่ที่ผู้ดูแลเด็ก องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่ฝากความหวังไว้ ผู้บริหาร ไม่ได้ทอดทิ้ง ทีมงานต้องดี เพราะพ่อแม่เขาเฝ้าดูอยู่” และคำกล่าวที่ว่า

“เราต้องช่วยเขาสร้างความยอมรับให้พ่อแม่ส่งลูกมาเรียน ต้องสนับสนุนการแก้ปัญหาของครู” และคำกล่าวที่ว่า

“อยากให้ครูเป็นที่เชื่อถือของผู้ปกครองและชุมชน” และ

“อยากให้คนในชุมชนยอมรับศูนย์เด็ก ผู้บริหารควรทำเป็นแบบอย่างเอาลูกมาฝากที่ศูนย์ของเราเอง ให้เครดิตศูนย์เราก่อน ไม่ส่งไปเรียนในเมือง”

1.1.3 วัฒนธรรมการทำงาน

การทำงานของบุคลากร อยู่ภายใต้การกำกับงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการอนุเคราะห์ของโรงเรียนบ้านดอนแก้วที่ได้ให้ยืมใช้อาคารสถานที่และผู้บริหารโรงเรียนช่วยกำกับดูแลงานบริหารบางส่วน ครูผู้ชำนาญการพิเศษ (อาจารย์ 3) ของสถานศึกษา ร่วมกำกับดูแลงานวิชาการ ดังคำกล่าวของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ว่า

“ ทางโรงเรียนได้อนุเคราะห์ให้ใช้อาคารสถานที่และยังช่วยดูแลให้คำปรึกษา เหมือนเป็นหน่วยงานของเราเอง” และดังคำกล่าวของครูชำนาญการพิเศษที่ว่า

“ ที่ผ่านมาได้ช่วยทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ ออกข้อสอบเพื่อใช้สอบคัดเลือกผู้ดูแลเด็กให้และคอยช่วยเหลือ แนะนำเรื่องการจัดห้องเรียน หรือการจัดกิจกรรม” และคำยืนยันจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวถึง วัฒนธรรมการทำงานในระหว่างที่ผ่านมา ในทำนองคล้ายคลึงกันว่า

“ ศูนย์เด็กฯ มีผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนแก้วทำงานแทนเราที่มีความเข้าใจ และช่วยเหลือศูนย์เด็กเล็กด้วยดีมาตลอด”

ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงานในลักษณะของการปกครองตนเอง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ติดตามนิเทศการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง โดยการนิเทศนั้น รวมถึงการนิเทศการจัดประสบการณ์ ประสานการจัดซื้อจัดหาและการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของศูนย์เด็กเล็กตลอดจนรายงานผลการนิเทศต่อผู้บริหารเดือนละ 2 ครั้ง หรือทุกครั้งที่มมีปัญหา

1.1.4 ความสำเร็จในระหว่างที่ผ่านมาที่ภาคภูมิใจ

ศูนย์เด็กเล็ก ได้รับการประเมินจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ระดับดีมาก ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่เน้นด้านสุขอนามัยและการมีส่วนร่วม

1.1.5 การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ

มีบุคคลและคณะบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ตำบลดอนแก้วในระหว่างที่ผ่านมา ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน ในส่วนของราชการ ได้แก่ สถาบันราชชนกรินทร์ โรงพยาบาลนครพิงค์และวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ให้บริการตรวจสุขภาพ และประเมินพัฒนาการเด็ก โรงเรียนบ้านดอนแก้วให้ความอนุเคราะห์ยืมใช้พื้นที่และร่วมปฏิบัติการ ในส่วนของกลุ่มบุคคล ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดดอนแก้ว ให้การอบรมศีลธรรมผ่านการเล่านิทานแผ่พระธรรมะ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สนับสนุนปัจจัยจัดงานวันเด็กและวันครอบครัวอบอุ่น ผู้ประกอบการในชุมชน สนับสนุนนมสด ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนครุภัณฑ์

ของเล่น สื่อ วัสดุทัศน เบาะรองนั่ง มูลนิธิจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระบรมราชินูปถัมภ์ ให้
ทุนการศึกษาเด็ก บริษัทไนกี้ บริจาคผ้าห่ม โรงเรียนดาราวิทยาลัย บริจาคที่นอนสภาพดี การมีส่วนร่วม
ร่วมส่วนมากเป็นการบริจาคทรัพย์สิน สำหรับการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานจากผู้ประกอบการมีส่วนน้อย
เช่น ร่วมงานถวายเทียนเข้าพรรษา และร่วมงานแข่งขันกีฬาเด็กเล็ก

1.1.6 ปัญหาอุปสรรค

กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาในการดำเนินงานด้านอาคาร
สถานที่ว่า มีความคับแคบ มีข้อจำกัด ขาดสนามเด็กเล่น ขาดบ่อทราย และขาดห้องนอน ด้าน
บุคลากรขาดผู้นำ บุคลากรขาดความสามัคคี ขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ด้านวิชาการมีจุดอ่อน
ด้านคุณภาพของการจัดกิจกรรม เน้นการดูแลมากกว่าการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน ด้านปัญหาเด็ก
เล็กบางคนมีปัญหาด้านจิตใจอันเป็นผลกระทบจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่แยกกัน พ่อแม่ไม่มีเวลา
ส่วนด้านการมีส่วนร่วมยังขาดความชัดเจน ดังคำกล่าวของตัวแทนผู้ประกอบการที่ว่า “พ่อแม่ต้อง
ทำงาน ไม่มีเวลา ถ้าโรงเรียนบอกไปว่าต้องการให้ทำอะไร ก็ยินดีให้ความร่วมมือ”



ภาพที่ 4.1 นักวิจัยประชุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

2. รูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วม

ในการศึกษารูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยดำเนินการต่อจากการศึกษาข้อมูล
พื้นฐาน เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์งาน เพื่อนำไป
กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วม ดำเนินการตามลำดับดังนี้

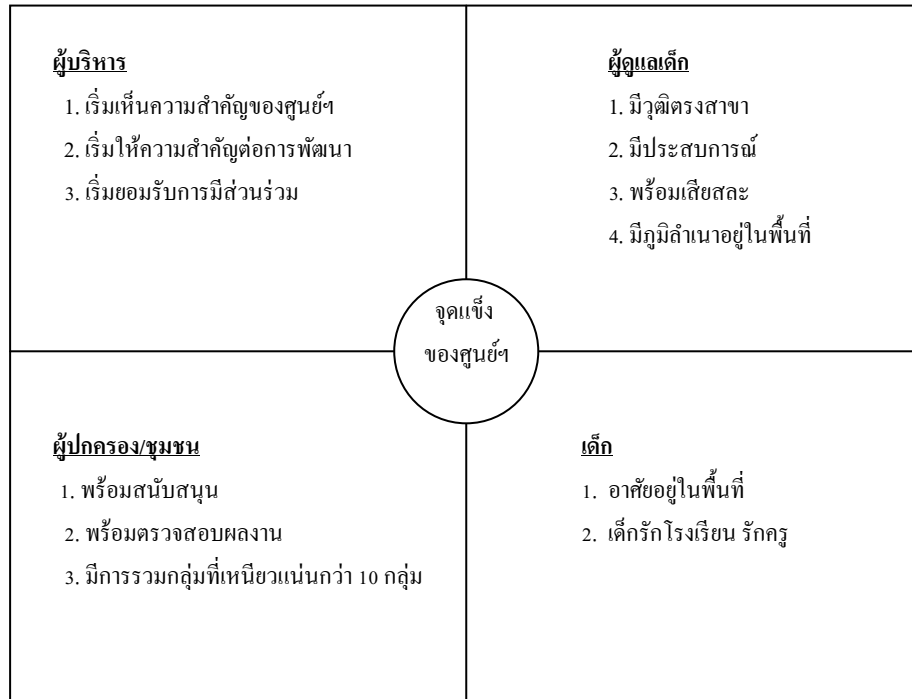
2.1 กำหนดแนวทางการพัฒนา

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการพัฒนา

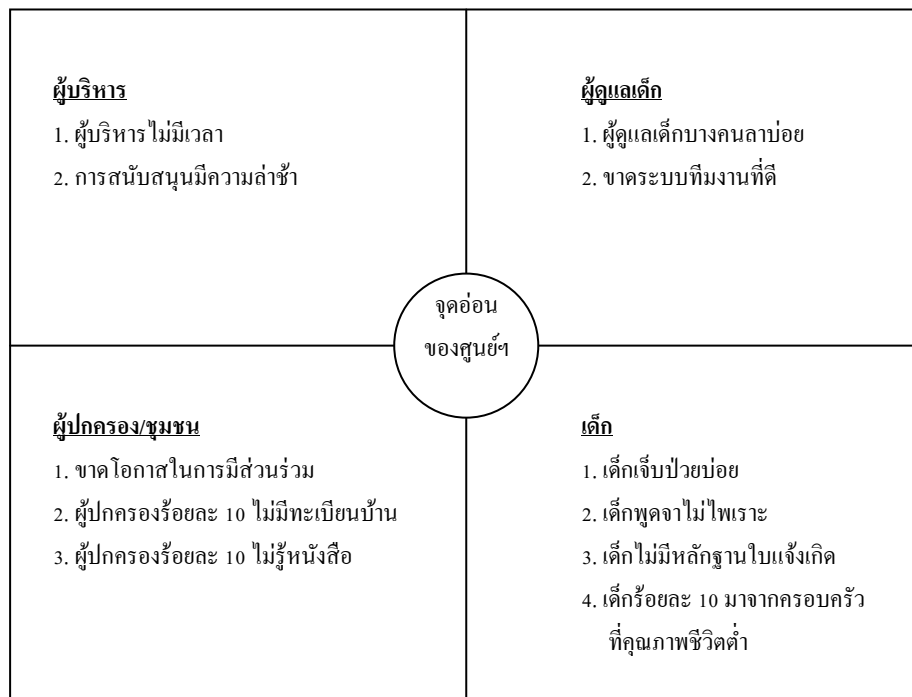
2.1.1 ปรับพื้นฐานความเข้าใจในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยการประชุม

กลุ่มเป้าหมาย เพื่อระดมความคิดและหารูปแบบการพัฒนา จัดการศึกษาฐานศูนย์เด็กเล็กต้นแบบ
เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจของผู้ดูแลเด็ก

2.1.2 วิเคราะห์ SWOT เพื่อค้นพบตนเอง ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ผลการ SWOT
ปรากฏดังภาพที่ 4.2 และภาพที่ 4.3 ต่อไปนี้



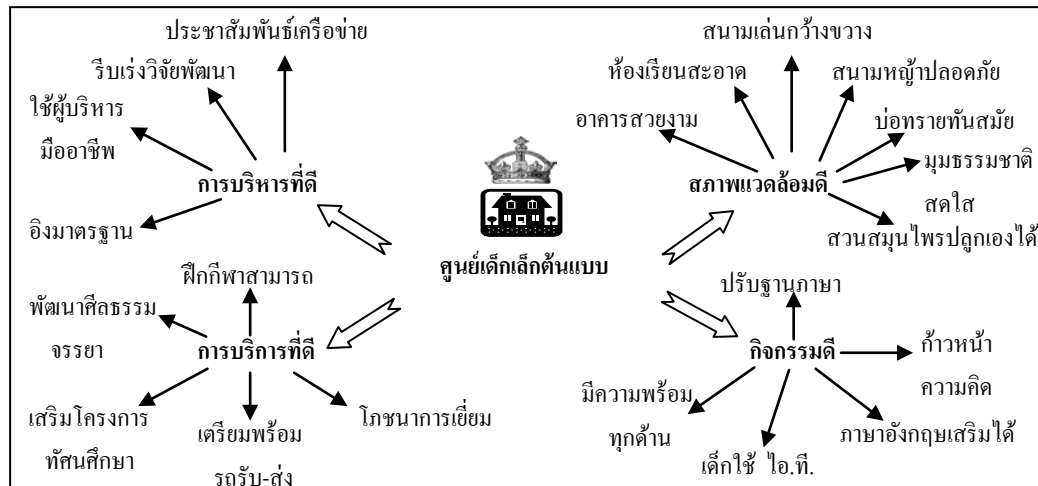
ภาพที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งของศูนย์เด็กเล็ก



ภาพที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนของศูนย์เด็กเล็ก

2.1.3 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ SWOT ได้มีการนำผลการวิเคราะห์ไปกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาในอนาคตร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์เด็กเล็กที่มีความเป็นเลิศ (Best Practice) โดยเสนอประเด็นเป้าหมายการพัฒนาไว้ 4 ด้าน สรุปเป็นภาพความคิด ดังนี้



ภาพที่ 4.4 เป้าหมายในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้ว

ภาพที่ 4.4 เป้าหมายในการพัฒนา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหาร ด้านการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมและด้านกิจกรรม

2.1.4 ดำเนินกิจกรรม / โครงการ

จากเป้าหมายในการพัฒนา 4 ด้าน กลุ่มเป้าหมายและนักวิจัยได้จัดทำกิจกรรม/โครงการตลอดจนวิธีการดำเนินงานมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์กิจกรรม/โครงการตามเป้าหมายในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วม

ประเด็นเป้าหมาย	กิจกรรม/โครงการตามเป้าหมาย		วิธีการมีส่วนร่วม
	ระยะสั้น	ระยะยาว	
1. บริหารดี 1.1 อิงมาตรฐาน	- เตรียมงานประกันคุณภาพภายใน	- เตรียมรับการประกันคุณภาพภายนอก	- เริ่มงานประกันคุณภาพแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระบบ PDCA

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นเป้าหมาย	กิจกรรม/โครงการตามเป้าหมาย		วิธีการมีส่วนร่วม
	ระยะสั้น	ระยะยาว	
1.2 ใช้ผู้บริหาร มีอาชีพ	- รับสมัครและจัดจ้าง ผู้มีความรู้และ ประสบการณ์มาทำ หน้าที่ผู้บริหาร	- จัดหาและจัดจ้าง ทีมงานฝ่ายบริหาร	- จัดตั้งคณะกรรมการ บริหารศูนย์เด็กเล็กที่ เข้มแข็ง
1.3 ริบเร่งวิจัยพัฒนา	- ผู้ดูแลเด็กทำวิจัย ชั้นเรียน	- ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ทำวิจัยปฏิบัติการ ทุกคน	- สร้างเครือข่ายการ วิจัยพัฒนากับ สถาบันการศึกษา
1.4 ประชาสัมพันธ์ เครือข่าย	- สร้างเครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่าน website ของ องค์การบริหาร ส่วนตำบล	- สร้างเครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Website ของ ศูนย์เด็กเล็กตำบล ดอนแก้ว	- สร้างเครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านwebsite ทาง สถาบันการศึกษา
2.บริการดี			
2.1 โภชนาการเยี่ยม	- จัดบริการอาหาร คุณภาพและอาหาร เสริม	- วิเคราะห์สารอาหารที่ จัดบริการต่อวันต่อเด็ก รายหัว	- วิจัยแก้ปัญหาบริโภคนิ สัยเด็กและ ผู้ปกครอง
2.2 เตรียมพร้อมการ รับ-ส่ง	- บริการรถรับ-ส่ง ด้วยพาหนะของ องค์การบริหารส่วน ตำบล	- บริการรถรับส่งด้วย พาหนะของศูนย์เด็กเล็ก ตำบลดอนแก้ว	- บริการรถรับส่งโดย ใช้รถร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชน
2.3 เสริมโครงการ ทัศนศึกษา	- ศึกษาแหล่งเรียนใน ชุมชน	- จัดแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษา	- ร่วมกันจัดทัศนศึกษา และจัดแหล่งเรียนรู้
2.4 พัฒนาศีลธรรม จรรยา	- นิมนต์พระมาเล่า นิทานธรรมะและฝึก สมาธิกับเพลงของ “เสถียรธรรมสถาน”	- พัฒนาสู่การเป็น ศูนย์เด็กเล็กโดยใช้ วิถีพุทธ	- ใช้หลัก “บวร”

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นเป้าหมาย	กิจกรรม/โครงการตามเป้าหมาย		วิธีการมีส่วนร่วม
	ระยะสั้น	ระยะยาว	
2.5 ฝึกกีฬาสามารถ	- ฝึกทักษะการ ออกกำลังพื้นฐาน	- ดำเนินการทดสอบ สมรรถภาพกลไก ร่างกายของเด็กโดย นักพลศึกษา	- ศึกษาและพัฒนา ร่างกายของเด็กโดย ร่วมมือกับ สถาบันการศึกษา
3. สภาพแวดล้อมดี			
3.1 อาคารสวยงาม	- ขยายพื้นที่ใช้สอย/ ทาสี	- สร้างอาคารใหม่	- ระดมความคิด - ตั้งงบประมาณ
3.2 ห้องเรียนสะอาด	- จัดระบบตรวจตรา ห้องเรียน	- จัดระบบรักษา ความสะอาด	- ดำเนินงานแบบ มีส่วนร่วม
3.3 สนามเล่นกว้างขวาง	- ปรับพื้นที่ผิวดิน เสาธง	- จัดสนามเล่นติด อาคารเรียน	- ตรวจสอบโดยชุมชน
3.4 สนามหญ้าปลอดภัย	- ปรับระบบการระบาย น้ำ	- ทำรั้วแบ่งกั้นแนว สนามหญ้า	
3.5 บ่อทรายทันสมัย	- จัดภูมิทัศน์บ่อทราย	- สร้างบ่อทรายแนว ธรรมชาติ	
3.6 มุมธรรมชาติแปลก ใหม่	- จัดสวนหย่อมและ มุมพักผ่อน	- จัดสวนหย่อมแนว ริสอร์ท	
4. กิจกรรมดี			
4.1 ปรับฐานภาษา	- แก้ปัญหาเด็กพูดไม่ ชัด	- สร้างพิธีกรน้อย คนเก่ง	- ผู้ดูแลเด็กร่วมกันทำ วิจัยพัฒนาภาษา
4.2 ก้าวหน้าการคิด	- พัฒนาทักษะการคิด ผ่านกิจกรรม วิทย์-คณิต	- ประยุกต์ใช้ทฤษฎี Brain Based	- จัดกิจกรรมแบบ บูรณาการประสาน ความร่วมมือกับชุมชน
4.3 ภาษาอังกฤษเสริมได้	- เรียนภาษาอังกฤษ วันละคำผ่าน software	- ทำโครงการฝึก ทักษะภาษากับครู ต่างชาติ	- พ่อแม่ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนากับเด็ก

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นเป้าหมาย	กิจกรรม/โครงการตามเป้าหมาย		วิธีการมีส่วนร่วม
	ระยะสั้น	ระยะยาว	
4.4 เด็กใช้ไอที	- ฟังนิทานผ่านจอ	- เรียนรู้โลกกว้างผ่านอินเทอร์เน็ต	- ร่วมกันพัฒนาบทเรียนผ่านจากระดับปฐมวัย
4.5 มีความพร้อมทุกด้าน	- เชิญแพทย์ นักวิชาการศึกษานักจิตวิทยา ร่วมวางแผนพัฒนาเด็ก	- ทำวิจัยติดตามเฝ้าระวังการเติบโตและพัฒนาการเด็ก	- จัดระบบและแนวทางการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1 แสดงกิจกรรม/โครงการและวิธีดำเนินการมีส่วนร่วมที่ได้กำหนดไว้รองรับเป้าหมายการพัฒนา 4 ด้าน เพื่อใช้กำกับการพัฒนา

2.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่มในการมีส่วนร่วม

การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม วิเคราะห์จากกิจกรรม/โครงการและวิธีดำเนินการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 4.1) และแจกแจงบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องได้ดังตารางที่ 4.2